

BILTEN KIP Jun 2004

Ovaj bilten je objavljen radi potpunijeg upoznavanja sudstva sa aktivnostima KIP. Ova publikacija je podijeljena sudijama i tužiocima na Kosovu. Mesečni bilten KIP sada sadrži članke pripadnika KIP koji se tiču stvari od interesa za sudije i tužioce koji rade na Kosovu.

Povećanje prava profesionalne obuke

Medjunarodne i Evropske Garancije

Prema globalno priznatim principima oni koji se nalaze na položaju sudija (bilo profesionalnih ili porotnika) treba da budu osobe sa jakim licnim integritetom i potrebnom pravnom kvalifikacijom.¹ Prema Evropskim standardima sudijama i kandidatima za njihove položaje treba da se pruža potrebna besplatna obuka kao deo i paket potrebnih radnih uslova.² Prema Evropskoj Povelji o statutu sudija, još sta više, vlast koja mora biti nezavisna od zakonodavnih i izvršnih organa treba da garantuje prikladnost programa obuke i organizacije koja će ih održati, uzeti u obzir zahteve za nepristrasnost, nadležnost i otvoreni um koje su povezane sa izvršenjem pravosudnih zadataka. Status dalje zagarantuje

sudijama očuvanje i proširenje ovog znanja tokom izvršenja zadatka, pružajući im redovan pristup u obuci.³ Vlast određena za nadgledanje obuke ne treba da samo bude nezavisna, već treba da poseduje sredstva za izvršenje svojih funkcija.⁴

Projekat EU - a "Institucionalni Razvoj KIP- a"

Ovaj projekat, koji je počeo početkom maja, je financiran od strane Evropske Agencije za Izgradnju koja je već tokom 2002 i 2003 godine pružila sveopstu finansijsku podršku za KIP.

Projektom rukovodi potpisnik, koji izvestava Evropsku Agenciju za Izgradnju preko kompanije Transtec iz Belgije, koja je na celu konsorcijuma koji je stvoren za ovaj projekat. Drugi partner projekta je

---

¹ Osnovni Principi Nezavisnog Pravosudja (usvojeni od strane UN-a 1985 godine);
Upustvo za Ulogu Tužioca Usvojeno na Osmom Kongresu UN-a o Prevenciji Zlocina i Postupku sa Prekršiteljima (1990).

² Preporuka broj R (94) 12 o Nezavisnosti, Efikasnosti i Ulozi Sudija (Savet Ministara Saveta Evrope, 13 Oktobar 1994, Nacelo III, Član 1(a)).

---

³ Članovi 1.1, 2.3 i 4.4 (dokument Saveta Evrope DAJ/DOC (98) 23).

⁴ Memorandum Objasnjenja, tacka 2.3.

Nemacka Fondacija za Medjunarodnu Pravnu Saradnju (*IRZ – Stiftung*) dok je nas lokalni partner na Kosovu Pravni Centar Kosova i, posebno, njen direktor, Haki Demoli.

Ja sam Finac, započeo sam karijeru kao istraživač zločina, tuzilac i advokat. Od 1990 godine radim za Evropsku Komisije i Sud za Ljudska Prava u Strazburgu. Tokom 1998 – 1999 godine bio sam glavni advokat u Domu za Ljudska Prava Bosne i Hercegovine u Sarajevu. Ja sam takodje bio pravni predavac u nizu zemalja tek uclanjenih u Savetu Evrope.

Kancelariju projekta, koja se nalazi u zgradi KIP-a, za sada činimo ja, jedan prevodilac i jedna asistentkinja. Drugi dugorocni ekspert projekta, Dr. Rajner Devil, je nemacki ekspert pravosudne obuke, koji takodje ima iskustvo sa Jugoslavnom Evropom. Treci dugorocni ekspert, gđin. Kolin Akerlej, je Britanski specijalista koji ima veliko iskustvo u razvoju ljudskih potencijala, ovi eksperti su vec obavili jednu posetu KIP-u gde su se sastali sa njegovim osobljem i ostalim zainteresovanim. Direktor Projekta Dajan Sajnberg iz Transteca je takodje boravila u Pristini na pocetku projektu. Kratkorocni lokalni i medjunarodni eksperti ce narednih meseci kompletirati grupu projekta.

Ciljevi

Ciljevi projekta su:

- Razvoj administrativnih i rukovodećih kapaciteta Pravnog Instituta Kosova za pružanje osnovne i kontinuirane pravne edukacije za sudije i tuzioce.

- Razvoj ispita i plana i programa za osnovnu pravnu edukaciju za sudije i tuzioce.

- Razvoj plana i programa za pravnu kontinuiranu edukaciju za sudije i tuzioce.

- Razvoj programa obuke za sudije porotnike o povećanju njihove svesti o ulozi koji igraju u pravosudnom sistemu u zajednici.

Upravni Odbor Projekta bice odgovoran za:

- Razmatranje politike projekta i adresiranje strateskih pitanja projekta;

- Razmatranje toka projekta i usvajanje mogucih izmena plana;

- Garantovanje potrebne koordinacije izmedju ukljucenih strana

Upravni Odbor ce ciniti predstavnici EAI-a, KIP-a, SSTK-a (Saveta Sudija i Tuzioca Kosova), Stuba I i Stuba II. Prvi sastanak ce se odrzati 17 juna. SSTK ce predstaviti sudija Nesrin Ljusta, bivsa Lokalna Ko-Direktorka KIP-a.

Prostrane Konsultacije za domacim pravosudjem

Znacajne konsultacije su vodjene tokom pocetne faze sa ciljem dobivanja sto veceg broja misljenja o obuci sudija i tuzioca na Kosovu. Vodja grupe je izdvojio razne predstavnike programa financiranih od donatora.

Zeleo bih da se zahvalim svima onima, cije sam komentare vec dobio. Nadam se da cu se sastati sa sto vise sudija i tuzioca i ostalih tokom iducih sedmica.

Grupa projekta ocekuje saradnju i reakcije sudija i tuzioca na ovaj projekat. Isto vazi, ubedjen sam, i za predstavnike SSTK-a u Upravnom Odboru.

Vise informacija vezano za tok projekta naci cete u narednim biltenima. U medjuvremenu, pregled prevoda Opisa Projekta na Albanskom i Srpskom mozete dobiti u kancelariji projekta, tel. 038 248 688 ose 689, ext. 109, ili 044 403 179.

Leif BERG
Vodja Grupe Projekta

Pregled izveštaja seminara o trgovini ljudima (Drugi deo: prvi deo je bio objavljen u Maou)

2) Krivično gonjenje vinovnika

a) Krivično materijalno pravo

Uredba o zabrani trgovine ljudima stupila je na snagu na Kosovu u januaru 2001 (UNMIK Uredba 2001/4 saglasno sa Protokolom o Trgovini iz Palerma. Ova uredba postala je deo (ustvari delimično) od Privremenog Krivičnog Zakona, koja je zamenila ovu uredbu na dan 6 aprila 2004. Član 139 privremenog krivičnog zakona definiše trgovinu u tri dela ili elementa ,na isti način kao UN Protokol: akta, sredstva I namene. Da bi okrivili nekoga za trgovinu ljudima sva tri elementa treba da su prisutna. Ako je žrtva ne punoletna ,upotreba sile se ne primenjuje .

Uvođenje visokih kazni predviđeno je novim zakonom za trafikante, ali treba napomenuti da u nerešenim slučajevima ,tranzicione odredbe kao u članu 2 PCC primenjuje se u korist optuženog, treba koristiti najpogodniji zakon. U nekim slučajevima ,uredba 2001/4 je mnogo prikladnija nego nov zakon: npr konfiskacija imovine, kazne za osobe koje angažuju žrtve ispod 18 godina starosti, ili krivično delo izvršeno od strane zvanične osobe za vreme obaljanja njene /njegove dužnosti. U usporedbu sa uredbom 2001/4 ,novi zakon ne predviđa izuzeće krivične odgovornosti za žrtve trgovine za krivično gonjenje za prostituciju ,ilegalni ulazak, prisustvo ili rad na Kosovu. Ovo je ozbiljan problem koji zaslužuje da bude objavljen I koji može da posluži kao efektivna

barijera za žrtve prilikom izveštaja policiji i saradnje sa krivičnim pravnim sistemom.

Druge dodatne optužnice za druge vrste zločina mogu se primeniti i uvesti relevantne krivične kazne za prekršiocima strože kazne, ne koristeći samo odredbu koja optužuje trgovinu ljudima nego i odredbe za zelenaštvo, krijumčarenje, migraciju, zaveru ili saradnju u izvršenju zločina i krivična udruženja (član 26 PCC), kao i član 201 u olakšavanju prostitucije (ipak ovaj član je suvišan sa članom 139), član 137 o porobljavanju ropstvu (ipak je teško istražiti ovakav slučaj jer se preklapaju sa slučajevima trgovine ljudima), član 140 uskraćivanje predodjenja dokumenata, član 274 o organizovanom kriminalu, član 310 koji kažnjavanje zaplašivanje žrtve, za vreme krivičnog postupka za organizovani kriminal, član 117 o zločinu protiv humanosti koji kažnjava robovanje, silovanje seksualno ropstvo i prinudnu prostituciju, i član 114 o neovlašćenom prelasku granica (predhodni član 8 ove urede).

Ovo je prilika da se uhvate u zamku mnogi kriminalci u istom krivičnom delu. Dodatne presude predviđene novim zakonom mogu biti od koristi: zabrana izvršavanja neke aktivnosti (kao što je poslovanje kafe barom) konfiskacija objekata i materijala, korišćenje i zatvaranje poslova (članovi 54, 57, 60 i 82 do 85 PKZ).

b) Krivični postupak

Od 6 Aprila, došlo je do bitnih izmena u zakonu o krivičnom postupku Kosova.

- Pokretanje krivičnog postupka u slučajevima trgovine ljudima i krivične kazne

Imajući u vidu trgovinu ljudima, različite metode istrage i tehnike su na raspolaganju u Privremenom zakonu o krivičnom postupku Kosova i tužiocima mogu koristiti njihove odredbe na kreativan način kao bi vodili uspešni postupak. Upotreba različitih istražnih tehnika i kreativnosti može dovesti do kazne sankcija protiv trafikanata. Poznavanje tužioca o strukturi trgovine, magnitudi sredstava i traumatična iskustva žrtve mogu pomoći sudu u donošenju odgovarajućih srogih kazni.

Mada je teško za sudije Kosova da troše finansiska sredstva i osoblje zbog velikog broja drugih slučajeva sa kojima se susreću, oni treba da znaju da kada se radi na predmetima trgovine ljudima, sudije i tužiocima ne rade samo na tim predmetima, već oni istovremeno rade na zaustavljanju i prevenciji mnogih drugih krivičnih dela: žrtvovanje ljudima širenje bolesti, zloupotreba droge, sredstva iznuđivanje, ucene i korupcija.

Krivična dela trgovine ljudima se uglavnom obavljaju od strane organizovanih grupa gde su uključene deset ili više osoba koje su

konstantno aktivne i u stalnom procesu regrutovanja, isprobavajući na najvišem nivou (uključujući kidnapere, skupljače novca od otmice i zelenaštva sa nacionalnih i međunarodnih područja. Cilj trgovine je u svakom slučaju velika zarada. Sredstva evidencije koja su očigledna su : prisluškivanje telefonskih razgovora, zaplena kompjuterskih podataka i snimaka, zaplena keša, stvaranje novca i pokušaj prebacivanja preko granice, stavljanje novca u banku ili zelenaštvo i ciljanje na druge dokaze kao što su skupa kola i skupa odeća.

Novi zakon o krivičnom postupku nudi novi koncept u aboliciji istražnog sudije u postavljanu tužioca kao glavne osobe u istrazi i krivičnom gonjenju, pružajući uvid u promet materijala i jedinstvenu priliku u primanju informacija. Stvorena je jedna nova jedinica, sudska policija koja ima zadatak da podrži tužioca u njegovim zadacima i da primeni njegova uputstva. Ova policijska jedinica je specijalizovana za određene prekršaje i određena deparmente, službenici ove jedinice određeni su i trenirani za obavljanjem određenih dužnosti. Timski pristup u uspostavljanu dobrih odnosa između sudske policije i tužioca i donošenja odluka je od ključnog značaja za efikasnu primenu zakona.

- Posebne istražne tehnike – tajne i tehničke mere nadgledanje i istrage

Lista mera koje treba preduzeti su obuhvaćene u privremenom zakonu o krivičnom postupku. A to su:

ispitivanje optuženog, upotreba svedoka i davanje stručnog iskaza, nalog za pretres, (kuće, kompjutera, sefova, zaplena svakog pojedinačnog komada), žrtve svedoci poseban izazov koji se postavlja su endemični problemi kao što su: repartijacija, brutalnost, reviktimizacija, emotivni i nesiguran stav žrtve. Dobra saradnja sa žtvom i pomoćnikom žrtve koji može pružiti bolje svedočenje žrtve i samim tim bolje slučajeve.

Druge tehničke mere koje se preporučuju na korišćenje sudijama su: zadatak da se snadbu olakšavajućim dokazima ,svedoci sardanici (ova nova odredba u vezi sa prisluškivanjem je vrlo korisno oruđe) imunitet, prigovori ,tajne i posebne mere : tajne operacije prilikom prodiranja organizacija, registracija telefonskih brojeva ,nadgledanje kamera kako bi prepoznali mušterije,standardne operacije preinačenja,prisluškivanje na kompjuteru i svim ostalim elektronskim mašinama, mobilni prisluškivač, finasiska istraga, (oduzimanje kuće i kola) međunarodna saradnja / ekstradicija, protokoli, razmena informacija, dobra mreža i saradnja sa drugim partnerima i policijom.

3. Zaštita i pomoć žrtvi: sa aspekta psiho-sociološkog i u krivičnom postupku

a) Psihološke perspektive

Sudije koji rade na slučajevima trgovine ljudima treba da su upoznati sa psihološkim efektima žrtava

trgovine ljudima kada pripremaju ove predmete i kada ih ispituju i uzimaju njihove izjave.

Zloupotreba patnje žrtava trgovine i zajednička taktika koju koriste trafikanti može da dovede do duboke traume, i do posebnih psihičkih i fizičkih reakcija. Reakcije koje smo uočili kod ovakvih osoba su, rezignacija, loše prilagođavanje, trpljenje, tajnovitost i opšta nepoverljivost u druge. Naravno zbog nasilja, zloupotrebe i pretnje, žrtve trgovine vremenom otupljuju i njihove sposobnosti da se brane ili suoče sa opasnošću su naprosto razorene. One postaju poslušne samo da bi izbegle nasilne reakcije protiv njih i kako bi izbegle policiju ili pokušaj da pobegnu. Žrtve zbog nakupljenog straha i trauma nisu sposobne da ikomeveruju, one sumnjaju u same sebe i u druge i nemaju poverenja u pravni sistem. Mnoge osobe žrtve trgovine ne otvaraju svoje srce već izmišljaju laži. Izuzetan osećaj stida i krivice je jako prisutan.

Zasnovano na ovim aspektima, sudije i istražitelji treba da obezbede sigurno okruženje; objasniti žrtvi da je pod zaštitom i da su njene osnovne potrebe zadovoljene. Oni treba takođe da izgrade poverenje izbegavanjem osuđivanja osobe i njihovih reči, ispitivanje nesme biti nasilničko, treba saslušati i poštovati žrtvu i izbegavati obećanja o stvarima koje se ne mogu ispuniti i ne manipulirati žrtvom.

b) Zaštita i pomoć žrtve za vreme istrage i suđenja

Aдекватne informacije i učestvovanje žrtava u procesu pomažu u osiguranju saradnje sa žrtvom i sa optužnicom, pružajući žrtvi zločina nešto kao jednaka prava sa počiniocem zločina. Zato po zakonu policija sada uključuje i savetnika žrtve ili pomoćnika žrtve u njihovim kancelarijama .

Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova pruža ova prava u poglavlju oštećene strane. Važno je da oštećena strana ima pravo na se pozove na sve činjenice i da predoči dokaze. Razlikasa predhodnim zakonom koji je bio u primeni je da je sada tužilac odgovoran za istragu i pružanje dokaza u glavnom pretresu. Važno je da se sprovede nepristrasna i pažljiva istraga i da se blisko saraduje sa pomoćnikom žrtve ili ovlašćenim predstavnikom kako bi se osigurala dobra saradnja sa žrtvom. To podrazumeva pružanje informacija o postupku, objasniti postupak, odgovoriti na njihova pitanja, osigurati prisustvo žrtve, i prilikom svedočenja i njihovog zapažanja koje se odnosi na ponašanje žrtve, pomoćnik žrtve može biti važan član sistema pravde. Takođe je važno za tužioce da koriste pomoć od strane radnika koji rade u skloništu.

Evropski sud za ljudska prava je naložio da pravni lek opisan u članu 13 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i fundamentalne slobode kada se kombinuje sa članom 2 sa

pravom na život, uključujući pravo na temeljitu, nepristrasnu i pažljivu istragu u slučajevima smrti. Neki se zalažu za ista prava i da pravni lek može biti kombinovan sa članom 3 o zabrani mučenja u slučajevima trgovine. Države koje su uložile peticiju protiv njih pri Evropskom sudu za ljudska prava garantuju ovaj pravni lek i dozvoljena je novčana naknada. Može se smatrati da obaveze zakona Kosova kombinovan sa ECHR može prouzrokovati probleme protiv Privremene institucije samoupravljanja Kosova – PISG u razumnom sprovođenju zadataka u istrazi i gonjenju trafikantata...

Odredbe koje se odnose na oštećenu stranu i svedoke nalaze se u poglavlju XXI novog krivičnog zakona.

Član 169 zakona o krivičnom postupku Kosova pruža mogućnost za sve sporne strane da ulože pismeni zahtev sa sudijom radi predostrožnosti ili u slučaju anonimnosti ukoliko postoji ozbiljan rizik za oštećenu stranu, svedoke ili njegove/njene članove porodice. Član 170 kaže da sudija treba da uzme u obzir sve ovo i izda ovakve zaštitne mere.

Treba izneti pred sud i preživljenu trauma. Najbolje oruđe koje treba koristiti je izjava svedoka /žrtve na video traci. Pošto je izjava svedoka jedino prihvatljiva na sudu kada se može suprostaviti od strane okrivljenog i njegovog branioca (član 156 PZKP), oni mogu predložiti sudiji da se pitanja odbrane pismeno dostave svedoku. Ova postupak je

podržao ECHR kao pravovaljanu konfrontaciju. Zatvorena kabina može poslužiti kao manje restriktivna zaštitna mera u zaštiti žrtve dok odbrana još ima mogućnost za suočavanje. Video traka ili zatvorena kabina pruža emotivniji aspekt žrtvovanja, koje se nemogu proizvesti kroz pisanu izjavu ili skraćeni postupak. Na ovaj način izbegava se problem ponovnog žrtvovanja pošto se žrtva brani od samog početka istrage.

Izostanak zaštitnih mera u osiguranja prihvatanja izjave svedoka pred sudom kada je žrtva vraćena u svoju domovinu, pretpretresni sudija treba da uzme izjavu žrtve u prisustvu odbrane pre repartijacije.

Odredbe o anonimnim svedocima su nezgodne, sudije i tužioci treba da izbegavaju ove odredbe ukoliko nije neophodno. Upotreba anonimnih svedoka i nedostatak adekvatne mogućnosti odbrane za suočavanje ne samo svedoka već i stavljanje prigovora na kredibilnost svedočenja često dovodi do novog suđenja. Ipak izjava anonimnog svedoka može se upotrebiti kao potkrepljenje evidencije.

Ukoliko okrivljeni prizna krivicu, sudije i tužioci treba da obezbede da se oni kaže za počinjeni zločin čak i onda kada su činjenice priznate od strane okrivljenog, smanjuju zamršenost njihovih aktivnosti. Trauma udružena sa zločinom treba da se prikaže i strogo demonstrira pred sud krivičnim gonjenjem po članu 314 i 359 ZKPK).

Ovi zakoni koji su nedavno stupili na snagu nemoraju da znače zadnju reč ukoliko ostane značajna praznina.

Posebne mere koje sadrži Uredba UNMIK 2001/4 koja pruža garanciju u postupku a odnosi se na pomoć i zaštitu žrtve izostavljena je u novom PKZK, što zabrinjava.

Novi zakon o krivičnom postupku ne predviđa nimenovanje koordinatora pomoćnika žrtve u vezi sa relevantnim organima policije, drugim organizacijama i administrativnim odelenjima; deportacije žrtve za određene presude; sredstva za repartijaciju žrtve trgovine, odredbe koja pruža izbeglički status žrtvi trgovine i druge proceduralne garancije. Jedna od izmena koja se odnose na odredbe besplatnog pravnog savetnika predviđene u uredbi sada su

ograničene u novom zakonu nimenovanjem ovlašćenog predstavnika (član 82 PZKP). Mnogi veruju da ova izmena sprečava žrtvu trgovine u dobijanju efektivnog pravnog leka.

Kosovski Institut za Pravosuđe želi da se zahvali svim stručnjacima na njihovoj podršci, učestvovanju i ekspertizi za ovaj seminar. Gđa. Nicoleta Munteanu, Gđa. Nesrin Lushta, Gđa. Qosaj Mustafa, Gđa. Marjan Wijers, Gđa. Katy Burdja, Gđa. Dijana Tudorache, Gđa. Suzi Ferri-Dedolli, G. Mark Miller, Gđa. Elisabeth Rennie i Gđa. Annette Williams.

Sylvie Nicole, Međunarodni Program
Ko-ordinator, KIP

Projekat aktivnosti za Jun 2004

- Diskusije Okruglog Stola o Imovinskim Pravima
- Seminar o Pre -Pretresnom Postupku po Privremenom Zakonu o Krivičnom
- Diskusija Okruglog stola o Privremenom Zakonu o Krivičnom Postupku
- Seminar o Privremenom zakonu o krivičnom postupku – Potvrđivanje optužnica
- Seminar o Autorskom Pravu

Diskusije Okruglog stola o Imovinskim Pravima

KIP zajedno sa Specijalnom Komorom Vrhovnog Suda Kosova organizovaće seminar 8 Juna, o jurisdiciji I funkcionisanju Specijalne Komore Kosova koja se odnosi na pitanja Povereničke Agencije. Ovaj seminar je već organizovan 27 Aprila, i biće ponovljen za drugu grupu sudija iz građanskog prava iz vrhovnog, okružnog I opštinskih sudova, koji ima nameru da objasni koje su kompetencije Specijalne Komore kao I discusije o problemima nepešenih slučajeva s kojima se suočavaju redovni sudovi. Stručnjaci koji će doprineti ovom seminaru biće međunarodni registrar I sudije iz Specijalne Komore Vrhovnog suda, jedan advokat iz Advokatske Komore Kosova I jedan sudija privrednog suda. Predstavnici Povereničke Agencije Kosova će takođe učestvovati u ovoj diskusiji okruglog stola.

Seminar o Pre-Pretresnom Postupku po Privremenom zakonu krivičnog postupka

KIP će zajedno sa Savetom Evrope organizovati dvo-dnevni seminar 10 i 11 Juna, o novom proceduralnim mehanizmima predstavljenih u novom zakonu. Ovaj seminar, otvoren za sudije krivičnog prava, usredsrediće se na mere koje se odnose na prisustvo I sigurnost navodno okrivljenog I svedoka/žrtve, druge posebne istražne radnje kao što su pretres, zaplena, konfiskacija, kao I pravo na efikasan pravi savet, tajne istražne mere I prihvatljivost dokaza Evropskog suda za ljudska prava. Stručnjaci koji će doprineti ovom seminaru biće pravni službenik iz UNMIK, četiri eksperta iz Saveta Evrope I jedan advokat iz Prištine.

Diskusija Okruglog stola o Privremenom zakonu krivičnog postupka Kosova

KIP će organizovati jedan program terenskih treninga u Prištini dana 16 I 17 Juna sa Diskusijom okruglog stola o novom privremenom zakonu o krivičnom postupku Kosova (PZKPK). Teme I debate predstavljene u drugim regionima biće prodiskutovane od strane sudija krivičnog prava I tužioca iz Prištinskog regiona. Troje sudija iz vrhovnog suda Kosova I jedan stručnjak krivičnog zakona sa Kosova biće predavači.

Seminar o PZKPK – Potvrđivanje optužnica

Kosovski Institut za Pravosuđe održaće 24 Juna seminar o praktičnim vetinama koje će se usredsrediti na članove od 309 do 315 Privremenog krivičnog zakona koji se odnosi na potvrđivanje optužnica .predmeti o kojima će se diskutovati za vreme ovog seminara odnosiće se na forme I sadržaje presuda koje treba presuditi po ovim članovima.

Seminar o građanskom pravu - Zakon o Autorskom pravu

Kosovski Institut za Pravosuđe organizovaće 29 Juna jednu sekciju treninga o zakonu o autorskom pravu, za sudije koji rade u Vrhovnom I Okružnom sudu Kosova. Ovaj seminar će raditi na sadržaju I pravnoj zaštiti autorskog prava na Kosovu. Jedna prezentacija o različitim vrstama autorskog prava I njihove pravne zaštite shodno Evropskom zakonu čiće predstavljena, kao I nerešeni slučajevi u Okružnom sudu u Prištini. Biće reči I o problemima sa kojima se suočavaju udruženja. Jedan sudija iz Vrhovnog suda Kosova I jedan sudija okružnog suda Prištine, jedan profesor sa Pravnog fakulteta iz Prištine I jedan sudski trener KIP doprineće ovom seminaru. Jedan pravni predstavnik nezavisnog udruženja novinara i elektronskih medija Kosova kao I predsedavajući Kosovske Agencije za zaštitu autorskih prava učestvovaće u ovom seminaru.